

Αξιολόγηση του Θεσμού του «Διήμερου/Τριήμερου Εργασίας» για τους/τις μαθητές/τριες Γ΄ Γυμνασίου και Α΄ Λυκείου (Ιούλιος 2016)

1. Ταυτότητα της έρευνας

Στα Γυμνάσια και τα Λύκεια (με εξαίρεση τα Εσπερινά Γυμνάσια-Λύκεια) εφαρμόζεται ο θεσμός του «Διήμερου Εργασίας» και «Τριήμερου Εργασίας» αντίστοιχα. Τα δύο αυτά Προγράμματα έχουν αντικαταστήσει από το 2012 τον ρόλο του θεσμού της «Εβδομάδας Εργασίας» (Β΄ Λυκείου). Στη νέα διεύθυνση, έχει δοθεί ευελιξία στις διευθύνσεις των σχολείων ως προς τον τρόπο λειτουργίας των δύο Προγραμμάτων, τη μορφή και το περιεχόμενο.

Η παρούσα αξιολόγηση διερεύνησε τα πιο κάτω: (α) τον τρόπο λειτουργίας του θεσμού στα σχολεία (περιεχόμενο, μορφή) και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν τα σχολεία στην οργάνωση και διεξαγωγή των δύο Προγραμμάτων, καθώς επίσης και οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην εφαρμογή τους, (β) την αποτελεσματικότητα του θεσμού ως προς την επίτευξη των στόχων του, και (γ) τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να βελτιωθεί ο θεσμός.

2. Μεθοδολογία

2.1 Δείγμα

Στην έρευνα συμμετείχαν όλοι οι υπεύθυνοι Βοηθοί Διευθυντές/τριες (ΒΔ) και εκπαιδευτικοί Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (Σ.Ε.Α.) όλων των σχολείων και δείγμα εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών από σχολεία που επιλέγησαν τυχαία με αναλογική στρωματοποιημένη δειγματοληψία με βάση τις μεταβλητές επαρχία και περιοχή, αστική ή αγροτική περιοχή.

2.2 Εργαλεία

Για εξασφάλιση μεγαλύτερης εγκυρότητας κατά τη συλλογή των δεδομένων και για σκοπούς τριγωνοποίησης των αποτελεσμάτων, χρησιμοποιήθηκαν ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι αξιολόγησης. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν τόσο ερωτηματολόγια όσο και συνεντεύξεις με τέσσερις ομάδες πληθυσμού: (α) μαθητές/τριες, (β) εκπαιδευτικοί με εμπλοκή στα Προγράμματα, (γ) Βοηθοί

Διευθυντές/ντριες (Β.Δ.) ως υπεύθυνοι/ες Συντονιστές/στριες και (δ) εκπαιδευτικοί Σ.Ε.Α.

Για το «Διήμερο Εργασίας» χορηγήθηκαν 489 ερωτηματολόγια μαθητών/τριών σε 9 σχολικές μονάδες και επιστράφηκαν 413 ερωτηματολόγια (ποσοστό ανταπόκρισης 84,5%). Το ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικού χορηγήθηκε σε 45 εκπαιδευτικούς (5 από κάθε επιλεγόμενη σχολική μονάδα) και απαντήθηκε από 41 άτομα (ποσοστό ανταπόκρισης 91,1%). Ερωτηματολόγια εκπαιδευτικών χορηγήθηκαν, επίσης, σε όλους/ες τους/τις Β.Δ. και όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (Σ.Ε.Α.) σε όλα τα σχολεία παγκύπρια (N=71). Στην έρευνα ανταποκρίθηκαν 49 Β.Δ. (ποσοστό ανταπόκρισης 69%) και 50 εκπαιδευτικοί Σ.Ε.Α. (ποσοστό ανταπόκρισης 70,4%), αντίστοιχα.

Για το «Τριήμερο Εργασίας» χορηγήθηκαν 480 ερωτηματολόγια μαθητών/τριών σε 8 σχολικές μονάδες, με το ποσοστό ανταπόκρισης να ανέρχεται στο 82% (392 άτομα). Ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν, επιπλέον, σε 40 εκπαιδευτικούς (5 από κάθε επιλεγόμενη σχολική μονάδα) και επιστράφηκαν από τους 33 (ποσοστό ανταπόκρισης 82,5%). Ερωτηματολόγια εκπαιδευτικών χορηγήθηκαν, συνάμα, σε όλους/ες τους/τις Β.Δ. που είχαν την ευθύνη των Προγραμμάτων και τους/τις εκπαιδευτικούς Σ.Ε.Α. σε όλα τα σχολεία παγκύπρια (N=44). Το ερωτηματολόγιο απάντησαν 33 Β.Δ. (ποσοστό ανταπόκρισης 75%) και 23 εκπαιδευτικοί Σ.Ε.Α. (ποσοστό ανταπόκρισης 52%).

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, διενεργήθηκαν, επίσης, συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες σε επιλεγμένα σχολεία: δύο ημιδομημένες ομαδικές συνεντεύξεις με μαθητές/τριες (μία σε Λύκειο, μία σε Γυμνάσιο), τρεις ατομικές συνεντεύξεις με Β.Δ. (δύο σε Λύκεια, μία σε Γυμνάσιο), δύο ομαδικές συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στα Προγράμματα (μία σε Λύκειο, μία σε Γυμνάσιο) και δύο ατομικές συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς Σ.Ε.Α. (μία σε Λύκειο, μία σε Γυμνάσιο).

3. Αποτελέσματα

3.1 Διήμερο Εργασίας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, στο «*Διήμερο Εργασίας*» δόθηκε έμφαση στις διαλέξεις για ενημέρωση σχετικά με κάποια επαγγέλματα ευρύτερα γνωστά, και όχι τόσο σε «μη δημοφιλή» ή καινοφανή επαγγέλματα που ενδιέφεραν μικρό αριθμό μαθητών/τριών. Οι επισκέψεις σε χώρους εργασίας δεν πραγματοποιούνταν από όλες τις σχολικές μονάδες, λόγω κόστους και δυσκολίας στην εξεύρεση διαθέσιμων χώρων για μεγάλο αριθμό μαθητών/τριών. Θα ήταν χρήσιμο οι επισκέψεις σε Λύκεια και Τεχνικές Σχολές να διευρυνθούν διότι οι εμπειρίες που αποκομίζουν οι μαθητές/τριες τους/τις διευκολύνουν στις επιλογές τους. Ο καταρτισμός του Προγράμματος δεν καθορίστηκε γενικά από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών και για τον λόγο αυτό κάποιοι/ες μαθητές/τριες δυσχέραιναν με τη συμπεριφορά τους τη διεξαγωγή των διαλέξεων επειδή το περιεχόμενο των διαλέξεων δεν τους ενδιέφερε. Γενικά, όλοι/ες συμφώνησαν ότι, το περιεχόμενο ήταν χρήσιμο για τους/τις μαθητές/τριες που έδειξαν ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν, ενώ, όλοι/ες ήταν ευχαριστημένοι/ες με τη λειτουργία του Προγράμματος.

Ωστόσο, οι στόχοι του δεν επιτεύχθηκαν πλήρως, καθώς το Πρόγραμμα δεν διεξαγόταν στους χώρους εργασίας, ανάλογα με τις προτιμήσεις των μαθητών/τριών. Επιπλέον, η χρονική περίοδος των δύο ημερών θεωρήθηκε περιορισμένη επειδή οι δεξιότητες που αφορούσαν στην εργασία και οι κοινωνικές δεξιότητες δεν μπορούσαν να καλλιεργηθούν σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα αν και τέθηκε ζήτημα απώλειας διδακτικού χρόνου από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.

Με βάση τις απόψεις όλων των εμπλεκομένων στην έρευνα, το Πρόγραμμα χρειάζεται να γίνεται νωρίτερα, πριν την επιλογή της Ομάδας Μαθημάτων Προσανατολισμού (Ο.Μ.Π.) και οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται και να εμπλέκονται ενεργά. Οι δραστηριότητες καλύτερα να γίνονται εκτός του σχολικού χώρου σε μικρές ομάδες μαθητών/τριών ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και να είναι ενδιαφέρουσες και πρακτικές. Η διάρκεια του Προγράμματος χρειάζεται, τέλος, να αυξηθεί.

3.2 Τριήμερο Εργασίας

Παρόμοια αποτελέσματα παρατηρήθηκαν και στο «*Τριήμερο Εργασίας*». Δόθηκε έμφαση περισσότερο στις διαλέξεις που γίνονταν για ενημέρωση για κάποια επαγγέλματα ευρύτερα γνωστά εντός της σχολικής μονάδας και όχι για μη δημοφιλή ή καινούρια επαγγέλματα που ενδιέφεραν μικρό αριθμό μαθητών/τριών. Οι επισκέψεις σε χώρους εργασίας δεν πραγματοποιούνταν από όλες τις σχολικές μονάδες, λόγω κόστους και δυσκολίας στην εξεύρεση διαθέσιμων χώρων για μεγάλο αριθμό μαθητών/τριών. Επίσης, δυσκολία εντοπίστηκε και στην εξεύρεση ομιλητών/τριών. Ο καταρτισμός του Προγράμματος δεν καθορίστηκε γενικά με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών. Γενικά, όλοι/ες συμφωνούσαν ότι το περιεχόμενο ήταν χρήσιμο για τους/τις μαθητές/τριες που έδειξαν ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν, καθώς επίσης, όλοι/ες ήταν ευχαριστημένοι/ες με τη λειτουργία του Προγράμματος.

Ωστόσο, οι στόχοι δεν επιτεύχθηκαν πλήρως, καθώς το Πρόγραμμα δεν διεξαγόταν στους χώρους εργασίας ανάλογα με τις προτιμήσεις των μαθητών/τριών και τρεις μέρες θεωρήθηκε πολύ μικρή χρονική περίοδος για το Πρόγραμμα, παρόλο που και για τις τρεις μέρες υπήρχε το πρόβλημα της απώλειας διδακτικού χρόνου. Μάλιστα, αρκετά σχολεία συρρίκνωσαν τη διάρκεια του Προγράμματος σε δύο μέρες. Σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους, οι δεξιότητες που αφορούσαν στην εργασία και οι κοινωνικές δεξιότητες δεν μπορούσαν να καλλιεργηθούν σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα.

Με βάση τις απόψεις των εμπλεκόμενων στην έρευνα, το Πρόγραμμα χρειάζεται να γίνεται νωρίτερα, πριν την επιλογή της Κατεύθυνσης Σπουδών για τη Β' Λυκείου. Οι ερωτώμενοι/ες πρότειναν ως ιδανικό μήνα τον Νοέμβριο και ανέφεραν ότι οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται και να εμπλέκονται ενεργά. Οι δραστηριότητες καλύτερα να γίνονται εκτός του σχολικού χώρου σε μικρές ομάδες μαθητών/τριών ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και να είναι ενδιαφέρουσες και πρακτικές. Η διάρκεια του Προγράμματος χρειάζεται να αυξηθεί. Επίσης, το Πρόγραμμα χρειάζεται να αναθεωρηθεί, διότι, παρόλο που το «*Τριήμερο Εργασίας*» έγινε για να βελτιωθούν κάποια προβλήματα που προέκυψαν από το Πρόγραμμα «*Εβδομάδα Εργασίας*» της Β' Λυκείου, εντούτοις τα ποσοστά θετικής ανταπόκρισης ήταν χαμηλά.

4. Συμπεράσματα

Η έρευνα κατέδειξε ότι τόσο το «Διήμερο Εργασίας», όσο και το «Τριήμερο Εργασίας» είναι χρονοβόρα Προγράμματα για να οργανωθούν, με αποτέλεσμα την απώλεια διδακτικού χρόνου. Για τον λόγο αυτό, θα ήταν καλό το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού να θέσει ένα πιο συγκεκριμένο πλαίσιο λειτουργίας των δύο Προγραμμάτων, αναθεωρώντας με βάση τα στοιχεία της έκθεσης αυτής κάποιες σημαντικές μεταβλητές, όπως η διερεύνηση των ενδιαφερόντων των μαθητών/τριών, η αξιοποίηση των γονέων με την ενεργή εμπλοκή τους στον θεσμό, η αναθεώρηση της διάρκειας των δύο Προγραμμάτων και της χρονικής διεξαγωγής τους και ο περαιτέρω εμπλουτισμός του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων που οργανώνονται. Η εισήγηση για συμμετοχή των μαθητών/τριών σε περιβάλλον εργασίας κάποια απογεύματα ή σε περίοδο διακοπών, τα βιωματικά εργαστήρια, η εργαστηριακή μορφή της παρουσίασης των επαγγελμάτων ή η υποχρεωτική έρευνα για το επάγγελμα που έχει δηλώσει ο/η μαθητής/τρια ότι τον/την ενδιαφέρει και η παρουσίασή του στους/στις υπεύθυνους/ες εκπαιδευτικούς με μορφή project θα ήταν κάποιες εναλλακτικές δραστηριότητες που θα βοηθούσαν στην επίτευξη των στόχων των δύο Προγραμμάτων.

5. Ερευνητική Ομάδα

Δρ Θέκλα Αφαντίτη Λαμπριανού, lambrianou-afantiti.th@cyearn.pi.ac.cy

Σίμος Κάρμιος, karmios.s@cyearn.pi.ac.cy